АСОЦІАЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК
УКРАЇНИ

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ УНІВЕРСИТЕТУ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

ДНІПРО 2018

Результати моніторингу юридичної клініки Університету митної справи та фінансів / проф. А. Галай (кер.ав.кол.), Р.Андрусишин, Я. Тарасова. – Дніпро: Асоціація юридичних клінік України, 2018.– 27 с.

Дати моніторингу: 6-8.11.2018

Моніторингова група (авторський колектив):

- Андрій Галай, доктор юридичних наук, професор, член правління Асоціації юридичних клінік України відповідальний за напрям моніторингів;
- Раман Андрусишин, кандидат юридичних наук, керівник юридичної клініки Львівського державного університету внутрішніх справ;
- Яніна Тарасова, начальник управління Дніпровської міжрегіональної ресурсно-комунікаційної платформи Координаційного центру з надання правової допомоги

Моніторинговий інструмент: Інструмент оцінювання стандартної якості діяльності юридичних клінік України.

Моніторинги юридичних клінік проводяться Асоціацією юридичних клінік України у партнерстві з ВБО "Українська фундація правової допомоги", за підтримки Міжнародного фонду "Відродження" в рамках реалізації проекту "Розвиток інституційної спроможності Асоціації / мережі юридичних клінік України."

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЮРИДИЧНУ КЛІНІКУ

Юридична клініка Університету митної справи та фінансів утворена в 2010 році.

Консультанти юридичної клініки надають соціально незахищеним верствам населення безоплатну правову допомогу у формі усних та письмових консультацій, складання процесуальних документів, представництва інтересів в судових органах, інших органах державної влади, органах місцевого самоврядування.

До складу юридичної клініки входять 20 студентів юридичного факультету, відібраних на конкурсних засадах.

Студенти-консультанти юридичної клініки є постійними учасниками та призерами всеукраїнських змагань з правознавства.

Серед останніх досягнень юридичної клініки УМСФ ІІІ місце на Національній Олімпіаді юридичних клінік з консультування клієнтів (2016), ІІ місце на Національній Олімпіаді юридичних клінік з консультування клієнтів (2017), ІІ місце на Відкритому дебатному турнірі з антикорупції серед студентів юридичних клінік ВНЗ України (2018), І місце на Всеукраїнському турнірі із класичних судових дебатів з земельного права (2018 р.).

АНКЕТА ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ
ЗА ПОПЕРЕДНІЙ КАЛЕНДАРНИЙ РІК

Юридична клініка
Університету митної справи та фінансів

Рік заснування юридичної клініки	2010	
Організаційно-правова форма юридичної клініки	інший підрозділ ВНЗ без штату	
Контактні дані юридичної клініки: 1) адреса (у т.ч. адреса приймальні) 2) телефон 3) електронна пошта 4) сайт ЮК або сторінки ЮК на сайті ВНЗ, у соцмережах 5) відповідальна особа	1. 49000, м. Дніпро, вул. Володимира Вернадського, 2/4	
	2. (056) 756-05-52	
	3. dawlatow@ukr.net	
	4. http://umsf.dp.ua/studenty/studentske-zhittya/html	
	5. Давлатов Шавкат Бобоєвич, керівник юридичної клініки	
Кількість залучених викладачів (в т.ч. практиків) та студентів	1. Викладачів	1
	2. Студентів	15
Показники роботи юридичної клініки у 2016 році	1. Надання правової допомоги:	
	а) надання інформації чи контактів щодо правової допомоги	52
	б) юридичне консультування	397
	в) підготовка правових несудових документів	180
	г) підготовка процесуально-правових документів	163
	д) представництво інтересів в судах та інших органах	10
	2. Правова просвіта:	
	а) публічні виступи (лекції, презентації, зустрічі тощо)	15
	б) інтерактивні заняття (практичне право / streetlaw)	5
	в) медіа правова просвіта (інфо у ЗМІ, фільми тощо)	-
Галузі надання правової допомоги	всі галузі без винятку	
Ведення обліку консультацій	журнал, електронний архів	
Викладання спецкурсу юридичної клінічної освіти	обов'язковий курс "Основи адвокатської діяльності"	
Як співвідноситься робота в юридичній клініці з практикою студентів	зараховується як практика	

МОНІТОРИНГ ЗА НАПРЯМАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ

І. ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ

1. Функціонування юридичної клініки в якості структурного підрозділу ВНЗ

Юридична клініка Університету митної справи та фінансів утворена у 2010 році за наказом ректора від 28.12.2010. У зв‘язку з реорганізацією вишу у 2016 році положення про юридичну клініку було перезатверджено наказом ректора від 12.01.2016 №4.

Водночас аналіз тексту цих документів свідчить, що юридична клініка не має штату як ключової ознаки структурного підрозділу.

Діяльність юридичної клініки де-факто забезпечує юридичний відділ університету (керівник і три юристи) за допомогою деяких викладачів кафедр. Ця робота не підтверджена на рівні посадових інструкцій чи положення про підрозділ.

Тому це не означає статусу структурного підрозділу чи персоналізованих зобов‘язань працівників інших підрозділів працювати в юридичній клініці.

Зараховано 0 балів з 3 можливих.

Рекомендації:

1. Розуміючи, що отримати можливість юридичній клініці працювати як структурний підрозділ зі штатом є складним завданням, до якого потрібні рішення керівників вишу. Все ж радимо демонструвати (факультетам, вченій раді, ректорату) актуальність діяльності юридичної клініки для практичного спрямування навчання, абітурієнтської привабливості вишу і доказувати необхідність для цього бути штатним підрозділом з чіткими посадовими вимогами.

2. На час до утворення структурного підрозділу варто чітко зазначати, як працює юридична клініка за підтримки інших підрозділів. У цьому університеті однозначно зрозуміло, що юридична клініка забезпечується юридичним відділом (фактично усім його складом на чолі з керівником). Тому очевидним кроком виглядає внесення у положення про юридичний відділ відповідного зобов‘язання про опікування справами юридичної клініки та внесення до посадових інструкцій залучених юристів аналогічних зобов‘язань (можливо із конкретизацією персональних функцій). Також, щоб передбачити прогнозоване залучення викладачів кафедр до роботи в якості викладачів-кураторів варто внести ці позиції до їх посадових інструкцій.

2. Штатний розпис юридичної клініки.

Як було пояснено у попередньому пункті, штатного розпису юридична клініка університету не має.

Зараховано 0 балів з 3 можливих.

3. Залучення до роботи в юридичній клініці викладачів-кураторів та компетенція залучених осіб

3.1. Викладачі-куратори

До забезпечення роботи зі справами за словами студентів та керівника юридичної клініки залучаються працівники юридичного відділу та викладачі кафедри цивільного, господарського та екологічного права.

Проте документально у архіві справ юридичної клініки не вдалося підтвердити перевірку справи іншими особами, крім керівника юридичної клініки.

Зараховано 1 бал з 2 можливих.

Вдала практика. Юридична клініка використовується як база системного поповнення кадрового складу юридичного відділу університету. Керівник юридичної клініки є керівником цього відділу, а три посадовці – випускниками юридичної клініки. Це дозволяє де-факто без статусу структурного підрозділу вмотивовано підтримувати діяльність юридичної клініки посадовцями юрвідділу. Для закріплення такого зв'язку вважаємо, що варто нормативно закріпити такий зв'язок у положенні про відділ, враховувати залученість працівників відділу до роботи юридичної клініки як додатковий компонент стимулювання за результати у роботі.

Рекомендація. Зазначення у документах (журналі обліку справ клієнтів та у кожній консультації) куратора, який перевіряє консультацію є важливим організаційним принципом. При веденні електронного архіву справ також існують способи підтвердження того, що справа перевірена конкретним викладачем-куратором. Важливо підібрати оптимальну для юридичної клініки модель цього.

3.2. Юристи-практики

Попри те, що забезпечення роботи зі справами юридичної клініки покладено на групу працівників юрвідділу (всі вони є юристами-практиками, випускниками юридичної клініки), фактично знайти відомості про перевірку справ вдалося побачити лише у керівника юридичної клініки, який теж є адвокатом, керівником юридичного відділу університету.

Зараховано 1 бал з 2 можливих.

3.3.1. Підвищення кваліфікації за тематикою діяльності юридичної клініки

Було продемонстровано близько десяти сертифікатів про підвищення кваліфікації керівника юридичної клініки починаючи з 2013 року. Зокрема у 2018 році ним було взято участь у двох заходах Асоціації юридичних клінік України: Школі юридичної клінічної освіти та тренінгу щодо застосування моніторингів, а також заходах адвокатської спільноти.

Також один з працівників юридичного відділу, який залучається до роботи в юридичній клініці на громадських засадах продемонстрував два сертифікати підвищення кваліфікації в межах Національної асоціації адвокатів України за 2017 та 2018 рік.

Зараховано 2 бали з 3 можливих.

3.3.2. Публікації працівників юридичної клініки за клінічною тематикою.

За останні три роки було опубліковано низку праць лише керівника юридичної клініки за тематикою діяльності юридичної клініки:

- Давлатов Ш.Б., Роль, завдання та організаційно-правові засади юридичних клінік// Правова позиція – Університет митної справи та фінансів. – 2016.-№1.- с. 33-38.
- Давлатов Ш.Б., Чуприна В.С. Роль юридичної клініки у формуванні правової культури студентів правників /Ш.Б. Давлатов, В.С. Чуприна//Правова позиція.- 2018.- №2.
- В.В. Ченцов, Ш.Б. Давлатов. До питання актуалізації статусу юридичних клінік вищих навчальних закладів відповідно до їх суспільної функції [Міжнародна наукова конференція" Європейський простір знань і проблеми освітнього права України] / В.В.Ченцов, Ш.Б.Давлатов// Електронно - фаховий журнал Часопис Академії адвокатури України - 2016.

Зараховано 1 бал з 3 можливих.

Фахові наукові публікації були обрані як критерій оцінки компетентності осіб, які працюють зі студентами юридичної клініки. Досвід іноземних юридичних клінік свідчить, що з тематики юридичних клінік, унікальних клінічних методів навчання відбувається чимало конференцій, готуються видання. Всі ефективні викладачі, залучені до цього процесу мають публікації чим доводять свою компетенцію у цій справі.

4. Матеріально-технічне забезпечення юридичної клініки

4.1. Робочий простір.

У приміщенні юридичної клініки Університету митної справи та фінансів існують функціональні блоки для одночасної роботи: 1) керівника, 2) адміністратора, 3) студентів-консультантів та інших осіб, залучених до юридичної клініки.

Фото робочого простору персоналу юридичної клініки

Зараховано 3 бали з 3 можливих.

4.2. Умови приміщення для навчального процесу.

Приміщення юридичної клініки не дозволяє проводити у ньому навчальні заходи. Спеціально обладнаної аудиторії закріпленої за юридичною клінікою немає.

Бал не зараховано.

Рекомендується закріпити за юридичною клінікою спеціальну аудиторію для організації та проведення робочих зборів та навчального процесу. Обладнавши її за форматом судової зали можна розвинути вже сьогодні високий потенціал юридичної клініки Університету митної справи та фінансів у ораторських і дебатних навичках. Причому юридична клініка може використовувати цю аудиторію в позанавчальний час, а в навчальний вона може задіюватися до навчального процесу

4.3. Приміщення юридичної клініки з позиції забезпечення конфіденційності здійснення прийому клієнтів з метою надання безоплатної правової допомоги.

Приміщення юридичної клініки складається з одного приміщення, не дозволяє забезпечити умови конфіденційності одночасного прийому двох клієнтів, зберігаючи засади конфіденційності консультування. Див. фото приміщення юридичної клініки у індикаторі 4.1.

Бал не зараховано.

Рекомендується вирішити питання конфіденційності прийому клієнтів у приміщенні юридичної клініки. Зокрема виділення навчальної аудиторії (див. попередній пункт) могло б частково реалізувати цю потребу.

4.4.1. Забезпеченість комп’ютерною та іншою технікою, яка дозволяє працювати з мережею Інтернет або правовими базами даних.

У юридичній клініці наявні 2 персональні комп’ютери для безперервної роботи в юридичній клініці. Зміст інформаційного наповнення цих комп’ютерів свідчить про зберігання основної інформації про діяльність клініки.

Зараховано 1 бал.

Рекомендується синхронізувати пам‘ять цих двох ПК. Адже наприклад електронний архів ведеться частково на обох пристроях.

4.4.2. Доступ до мережі інтернет та правових баз.

Персонал юридичної клініки використовує 3 інтернет-лінії, надані університетом.

Зараховано 1 бал.

4.4.3. Пристрої друку та копіювання.

Юридична клініка використовує поліфункціональний пристрій, що поєднує копіювальний апарат та принтер.

Зараховано 2 бали з 2 можливих.

4.5. Забезпечення потреб юридичної клініки у витратних матеріалах.

Університет забезпечує потреби юридичної клініки у витратних матеріалах (картридж, папір). Заявки подаються від юридичного відділу, який очолює керівник юридичної клініки.

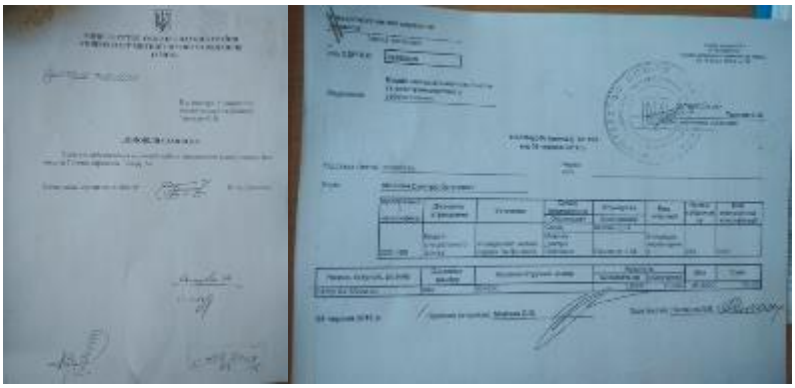

Фото доповідних записок та накладних про забезпечення витратними матеріалами

Зараховано 1 бал.

4.6. Бонусний показник. Доступність для клієнтів з особливими потребами.

Юридична клініка знаходиться на першому поверсі, при вході до якої, з заднього двору університету розташований пандус, який дає можливість дістатися особам на візку. Проте зрозуміти при цю можливість можливо лише запитавши у адміністраторів факультету, або зателефонувавши в юридичну клініку. На переконання моніторингової команди це надто складно для використання.

Рекомендується розмістити оголошення про можливість відвідання юридичної клініки особам на візку через задній двір університету, шляхом зазначення номеру телефону та/або сигнальної кнопки для виклику юриста/адміністратора до входу для спілкування з клієнтом або вказівників, які вкажуть шлях до клініки.

5. Інформаційне забезпечення юридичної клініки

5.1.1. Внутрішні таблички.

Юридична клініка Університету митної справи та фінансів видима у ВНЗ (факультеті), що демонструють фото при вході в університет та у юридичну клініку.

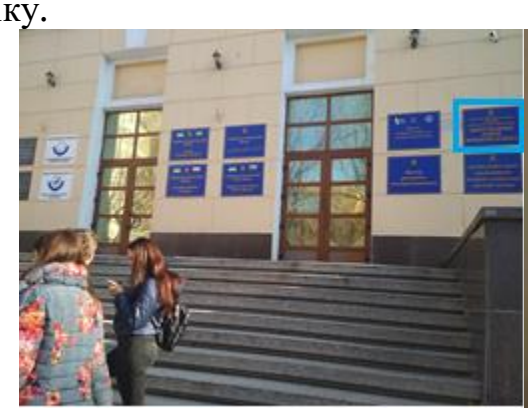

Зараховано 1 бал.

5.1.2. Внутрішні вказівники.

Клієнти можуть дістатися до юридичної клініки лише за оголошеннями про надання правової допомоги, які зазначають розміщення юридичної клініки лише при вході до клініки.

Фото при вході в приміщення юридичної клініки

Зараховано 1 бал з 2 можливих.

Рекомендація. Розмістити оголошення про діяльність юридичної клініки на усіх дошках оголошень на кожному поверсі будівлі де розміщена юридична клініка.

5.2. Інформація на зовнішніх ресурсах.

Інформація про юридичну клініку розповсюджується серед потенційних отримувачів її послуг.

Юридична клініка має великий ряд способів інформування про власні послуги правової допомоги в угодах про співпрацю з:

- Дніпропетровською обласною державною адміністрацію;
- Радою суддів Дніпропетровської області;
- Головним територіальним управлінням юстиції у Дніпропетровській області;
- Регіональним центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Дніпропетровській області.

Як доказ було знайдено рекламу послуг юридичної клініки у управлінні юстиції.

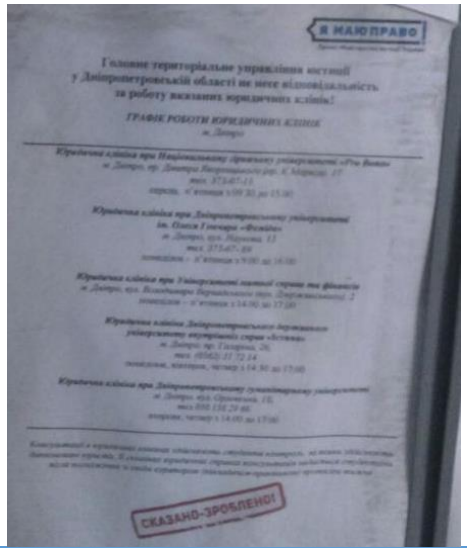

Зараховано 1 бал.

5.3. Автономні джерела інформування про діяльність та зв'язку з юридичною клінікою.

5.3.1. Юридична клініка має постійну корпоративну не персоналізовану електронну пошту gmail: umsf.legalclinic@gmail.com

Зараховано 1 бал.

5.3.2. Власне інтернет-представництво.

Юридична клініка має сторінку на сайті університету (http://umsf.dp.ua/studenty/studentske-zhittya/юридична-клініка.html (окрема сторінка). Водночас відмічаємо не функціональність цієї теки на сайті: знайти інформацію про юридичну клініку можна лише покроково перейшовши на сайті вишу у третю рубрику (сайт/студентам/студентське життя/юридична клініка) або уважно читаючи новини на сайті університету.

Крім цього, юридична клініка має власну сторінку у мережі-інтернет facebook (https://www.facebook.com/umsf.legal.clinic/?ref=bookmarks).

Основним джерелом розповсюдження інформації про діяльність юридичної клініки є сторінка фейсбука та сайт закладу вищої освіти, крім того інформування про діяльність клініки здійснюється через веб-платформи партнерів.

Але, нажаль, сторінка фейсбука юридичної клініки не систематично висвітлює події та не звітує про всі заходи які проводить або в яких приймає участь спільно з зовнішніми партнерами, як наслідок низька зацікавленість студентами університету та партнерами у співпраці за відсутністю повної уяви про результати діяльності клініки. Бажано приділяти більше уваги інформуванню про позитивні результати від діяльності юридичної клініки, що дасть змогу привернути увагу студентської спільноти до участі у прогресивному розвитку клініки з метою отримання практичних знань студентами, які співпрацюють з юридичною клінікою.

Зараховано 1 бал.

Рекомендуємо ширше використання організаційних інструментів комунікацій (Instagram, Facebook, Telegram, Viber).

5.3.3. Корпоративний номер телефонного зв'язку.

Юридична клініка має виділений корпоративний неперсоналізований номер телефону – прямий міський номер (+38056) 756-05-52.

Зараховано 1 бал.

5.4. Інформування про послуги юридичної клініки.

Юридична клініка має у наявності пояснення у доступній формі (графік чергувань, графік роботи, підстави відмови у наданні юридичної консультації, завдання консультування, правила надання якісної консультації, Положення про юридичну клініку) щодо своєї діяльності, адресоване відвідувачам на стенді, що знаходиться у коридорі вишу (див. індикатор 5.1.2).

Зараховано 1 бал.

6. Бонусний показник. Інтегрованість у місцеві спільноти, які впроваджують права людини

Юридична клініка не є структурним підрозділом університету, тому користується в своїх відносинах з зовнішніми партнерами угодами та меморандумами, які укладає університет.

Юридична клініка має стійкі зовнішні зв'язки з Регіональним центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Дніпропетровській області, Першим дніпропетровським місцевим центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, Другим дніпропетровським місцевим центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, Третім дніпропетровським місцевим центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, з якими є спільна діяльність щодо консультування та надання первинної правової допомоги населенню.

Юридична клініка постійно приймає участь у семінарах, які проходять на базі Головного територіального управління юстиції в Дніпропетровській області та інших заходах пов'язаних з правопросвітницькою діяльністю управління, що є також пріоритетом в діяльності клініки.

Крім того, в рамках реалізації проекту "Я маю право!" юридична клініка УМСФ проводить інтерактивні заходи правопросвітницького характеру: флешмоби, правопросвітницькі лекції тощо.

Відповідно до меморандуму про співробітництво Національною асоціацією адвокатів України і Радою адвокатів Дніпропетровської області юридична клініка бере участь в спільних науково-практичних заходах (відкриті лекції за актуальною для студентів тематикою), сприяє набуттю студентами Університету практичного досвіду впровадження юридичної діяльності, тим самим популяризує адвокатську професію серед молоді.

Юридична клініка реалізує свої проекти через взаємодію з колегами юридичної клініки Дніпровського національного університету ім. Олеся Гончара та приймає участь у заходах, які проводить Дніпровський гуманітарний університет для студентів юридичних факультетів закладів вищої освіти м. Дніпро.

Також підтверджено співпрацю шляхом моніторингу фейсбук-сторінок з ГО "Всеукраїнська правозахисна організація "Юридична сотня" та ГО "Правозахісна Група "Січ".

Відповідно до результатів моніторингу найчастіше залученість юридичної клініки у спільних заходах відбувається з ініціативи зовнішніх партнерів, що це є результатом недостатнього людського ресурсу залученого у діяльність юридичної клініки. Також, не ведеться облік та аналітична діяльність щодо пройдених заходів, що не дало змогу дослідити в повному обсязі інтегрованість у місцеві спільноти, які впроваджують права людини та вплинуло на результати моніторингу.

Рекомендації.

1. Розробити моделі взаємодії юридичної клініки з зовнішніми партнерами та професійною юридичною спільнотою на основі взаємних інтересів.

2. Впровадити інструменти аналізу результативності діяльності клініки (анкетування, аналітичні звіти, планування діяльності тощо).

ІІ. ВКЛЮЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІЧНОЇ ОСВІТИ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

2.Навчальний курс юридичної клінічної освіти.

2.1. Навчальний курс.

В Університеті митної справи та фінансів курс «Організація судових та правоохоронних органів та основи юридичної клінічної практики» викладається на першому курсі юридичного факультету. Курс «Організація судових та правоохоронних органів та основи юридичної клінічної практики» передбачений навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 081 «Право».

Навчальна дисципліна складається з п’яти кредитів, п’яти змістовних модулів, загальна кількість годин на денній формі навчання – 150 годин (аудиторні: 30 годин лекційних, 30 годин практичних, 90 годин – самостійна робота). Вид контролю – екзамен. Аналіз навчальних планів (2015-2017 навчальних років) свідчить про існування даної навчальної дисципліни починаючи з 2018-2019 навчального року, як вибіркової. Навчальна та робоча навчальна програма затверджені на засіданні Вченої ради факультету 31.08.2018 року (протокол № 1).

Аналіз змісту навчальної та робочої навчальної програми курсу свідчить про недостатній рівень розгляду питань та тем які охоплюють курс юридичної клінічної практики (всього дві теми у п’ятому змістовному модулі).

Фото навчального курсу та його місця у навчальному плані підготовки фахівців

Також було пояснено про наявність курсу "Основи професійної юридичної діяльності", яка викладається у юридичному ліцеї. 20% випускників ліцею продовжують навчання в Університеті митної справи та фінансів. На цьому курсі, який забезпечує керівник юридичної клініки розглядаються питання діяльності юридичної клініки, навичок юриста, які практикуються юрклініками. Однак будь-яких доказових матеріалів системного використання цього курсу як клінічного знайти не вдалося.

Зараховано 1 бал з 3 можливих.

Рекомендується адаптувати зміст курсу до Стандартів діяльності юридичних клінік України. Варто шукати можливість виокремлення навчальної дисципліни в окремий курс для більш повного та ширшого розгляду навчальних тем.

Щодо згаданого курсу "Основи професійної юридичної діяльності", то його можна розглядати як ресурс для посилення якісної юридичної клінічної освіти, однак переходити від слів до ретельного методичного планування.

2.2. Викладання курсу юридичної клінічної освіти

2.2.1. Факт викладання курсу юридичної клінічної освіти

Курс викладається на першому курсі у І семестрі 2018-2019 н.р.

Фото розкладу занять першого курсу у І семестрі

Зараховано 1 бал.

Відмічаємо, що перший курс не є оптимальним для навчання цієї дисципліни і рекомендуємо розглянути можливість його переміщення на другий семестр другого курсу.

2.2.2. Залученість викладача курсу юридичної клінічної освіти.

Основний викладач курсу, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін, не бере участі у роботі юридичної клініки.

Персонал клініки не залучається до оцінювання знань студентів за результатами курсу.

Бали не зараховуються.

Оскільки навчальний курс не може розглядатися, як теоретичний матеріал без діяльності юридичної клініки, розгляду її справ, конкретних прикладів у роботі з клієнтами, рекомендується:

- ***залучити викладача, яка викладає даний курс до консультування, перевірки письмових консультацій студентів та інших заходів юридичної клініки;***
- ***надати можливість викладання даного курсу керівнику або працівникам клініки.***

2.2.3. Бонусний показник. Інтерактивні методики при викладанні курсу.

Методичні матеріали курсу не були продемонстровані. Відповідно підстав вважати викладання інтерактивним немає.

Рекомендовано принципово змінити методологію та методику викладання цієї дисципліни категорично відкинувши звичайні методи, замінивши їх сучасними розробками, особливо коли в наявності повна розробка інтерактивного викладання цієї дисципліни у відкритому доступі на сайті Асоціації у рубриці бібліотека вкладці "Юридична клінічна освіта".

2.2.4. Бонусний показник. Додаткові заняття із студентами юридичної клініки.

Додаткові навчальні заняття з консультантами юридичної клініки проводяться рідко, не по графіку та плану, а за потреби (за словами керівника юридичної клініки).

Рекомендується, для ефективнішої організації роботи консультантів та клініки проводити навчальні та організаційні заняття регулярніше: щотижня або що-два тижні.

2.3. Практика на базі юридичної клініки.

2.3.1. Академічна практика в юридичній клініці.

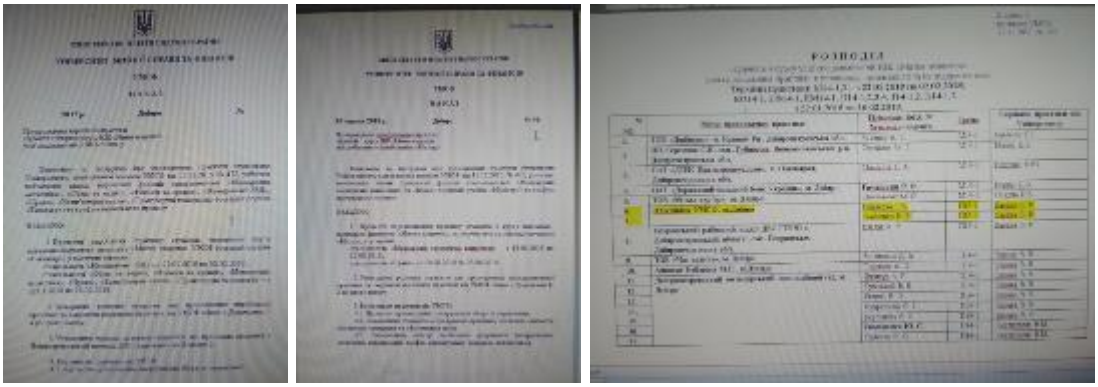

Витяг з наказів (розподіл) про направлення студентів на практику

Елементом зарахування студентів практики в юридичній клініці є механізм рейтингового оцінювання досягнень студентів університету. За локальним положенням про рейтинг студентів (наказ УМСФ від 23.08.2018 № 142) успішні студенти отримують підвищену стипендію. Крім успіхів у навчанні для цього враховуються перелік особистих досягнень наукового, культурного, спортивного напряму або громадської активності.

Студенти юридичної клініки отримують додаткові бали (на рівні фахової наукової статті чи участі на всеукраїнських змаганнях). Зазначимо принагідно, що в положенні відсутня диференціація активності студентів щодо роботи в юридичній клініці, тобто претендувати на однакові бали може простий її учасник та активіст.

Також, відмічаємо, що положення про рейтинг дозволяє отримувати додаткові бали і за профорієнтаційну роботу, що до певної міри близьке до правопросвітніх занять юридичної клініки, але наразі така можливість не практикується.

2. Студентське самоврядування та міжнародна діяльність, робота у юридичній клініці.
(0 ≤ b ≤ 2)

№	Вид громадської діяльності студента	Бали
1.	Членство в постійних виконавчо-представницьких органах студентського самоврядування університету/факультетів	2/1
2.	Староста академічної групи	1
3.	Учасник юридичної клініки УМСФ, учасник організації «Регіональний центр інноваційного розвитку банківської системи України»	2
4.	Участь у днях факультету, днях відкритих дверей	1,5
5.	Профорієнтаційна робота у школах, ліцеях, коледжах*	від 0,5 до 2 балів

Витяг з положення про рейтинг студентів

Зараховано 1 бал.

2.3.2. Бонусний показник. Юридична клінічна практика.

Такої практики юридична клініка не здійснює.

Рекомендується розглянути питання щодо проходження практики для консультантів клініки, які протягом року працюють в юридичній клініці. На час проходження іншими студентами факультету практики – у студентів юридичної клініки є можливість підтвердження виконання завдань практики документами, виконаними у юридичній клініці та з метою зарахування в якості навчальної практики. Такий вид практики дає можливість стимулювати студентів до залучення та роботи в юридичній клініці.

2.4. Зарахування навчального навантаження за роботу в юридичній клініці та його облік.

Залучені до роботи юридичної клініки викладачі не отримують зарахування навантаження за перевірку консультацій, супроводження правопросвітньої роботи, керування практикою, проведення додаткових занять з студентами юридичної клініки.

Не зараховано жодного балу з 4 можливих.

Рекомендується визначити і затвердити форми обліку та зарахування роботи у юридичній клініці як навчального навантаження для викладачів. Такий крок зробить юридичну клініку більш ефективною, вагомою на кафедрах факультету, а навчальний процес на кафедрах практично орієнтованим.

Для таких дій доцільно використовувати можливості самоврядування вишів. Можливо встановлювати ці форми навантаження як в повній формі, так із встановленням лімітів зарахування навантаження. Наголосимо, таке зарахування навантаження не становитиме неможливих завдань для факультету, проте забезпечить вмотивованість викладачів кафедр співпраці з юридичною клінікою і якість їх роботи.

Стандарти діяльності юридичних клінік України містять такі рекомендації щодо норм навчального навантаження науково-педагогічних та інших фахівців у галузі права:

- ***за кожну виконану з їх допомогою юридичну консультацію — дві години консультацій (позааудиторні заняття);***
- ***за кожне проведене з їх методичною допомогою та участю правопросвітнє заняття — одну годину консультацій (позааудиторні заняття),***
- ***за кожне додаткове навчальне заняття із студентами юридичної клініки — одну годину практичного заняття (аудиторні заняття).***
- ***за керування практикою — десять годин навчального навантаження за кожний тиждень практики (позааудиторні заняття).***

При цьому важливо одночасно встановлювати форми обліку такої діяльності. Рекомендується це завдання покладати на керівника юридичної клініки, який перед навчальним роком може подати план залучення викладачів-кураторів з кафедр університету (факультету), а після завершення частин навчального року – персоналізований звіт, заснований на документації юридичної клініки.

Окремо відмітимо, що навантаження за керування практикою в юридичній клініці зараховується не працівникам юридичні клініки, а іншим викладачам факультету. Рекомендуємо при плануванні та обліку навчального навантаження за керування практикою в юридичній клініці розглядати представників юридичної клініки як одночасно представників навчального закладу та бази практики. Адже більшість завдань із організації практики студентів у юридичній клініці та її контролю виконує саме працівник юридичної клініки, а не залучений викладач з кафедри, що ніякого відношення до роботи юридичної клініки не має.

ІІІ. ЮРИДИЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ В ЮРИДИЧНІЙ КЛІНІЦІ

1. Систематичність юридичного консультування в юридичній клініці.

Станом на початок листопада юридичною клінікою Університету митної справи та фінансів було проведено близько 150 консультацій. Це складає в середньому 10 на одного студента, проте реальна кількість менша, адже значний обсяг цієї роботи проводить безпосередньо керівник юридичної клініки. Однак робота з консультування системна, щомісячна, з залученням усіх студентів.

Фотодоказ буде продемонстрований у наступному індикаторі.

Зараховано 3 бали з 3 можливих.

Рекомендуємо практикувати всі консультації як виняткові студентські, кураторів для орієнтування студентів у вирішенні справ та їх контролю якості, відмічати ці дані у журналі обліку наданих консультацій.

2. Документальне забезпечення діяльності юридичної клініки з юридичного консультування

2.1. Журнал обліку звернень клієнтів

Ведеться з 2011 року. Записи регулярні, без пропусків та можливих приписок.

Фото журналу за 2018 рік

Зараховано 1 бал.

Рекомендація. Журнал варто більш пристосувати до особливостей діяльності юридичних клінік. Зокрема, впровадити наскрізну нумерацію, відмічати дати надання консультацій, їх галузь, прізвище викладача-куратора (юриста-практика), який перевіряє справу, зазначення класифікації справи за видами роботи (правова інформація і юридична консультація, кількість складених несудових та судових документів, наявність представництва).

2.2. Архів завершених справ.

Юридична клініка Університету митної справи та фінансів практикує паперовий та електронний архіви. Електронний архів ведеться за роками і прізвищами клієнтів. Причому одночасно два архіви на двох комп‘ютерах юридичної клініки взаємно доповнюють один одного.

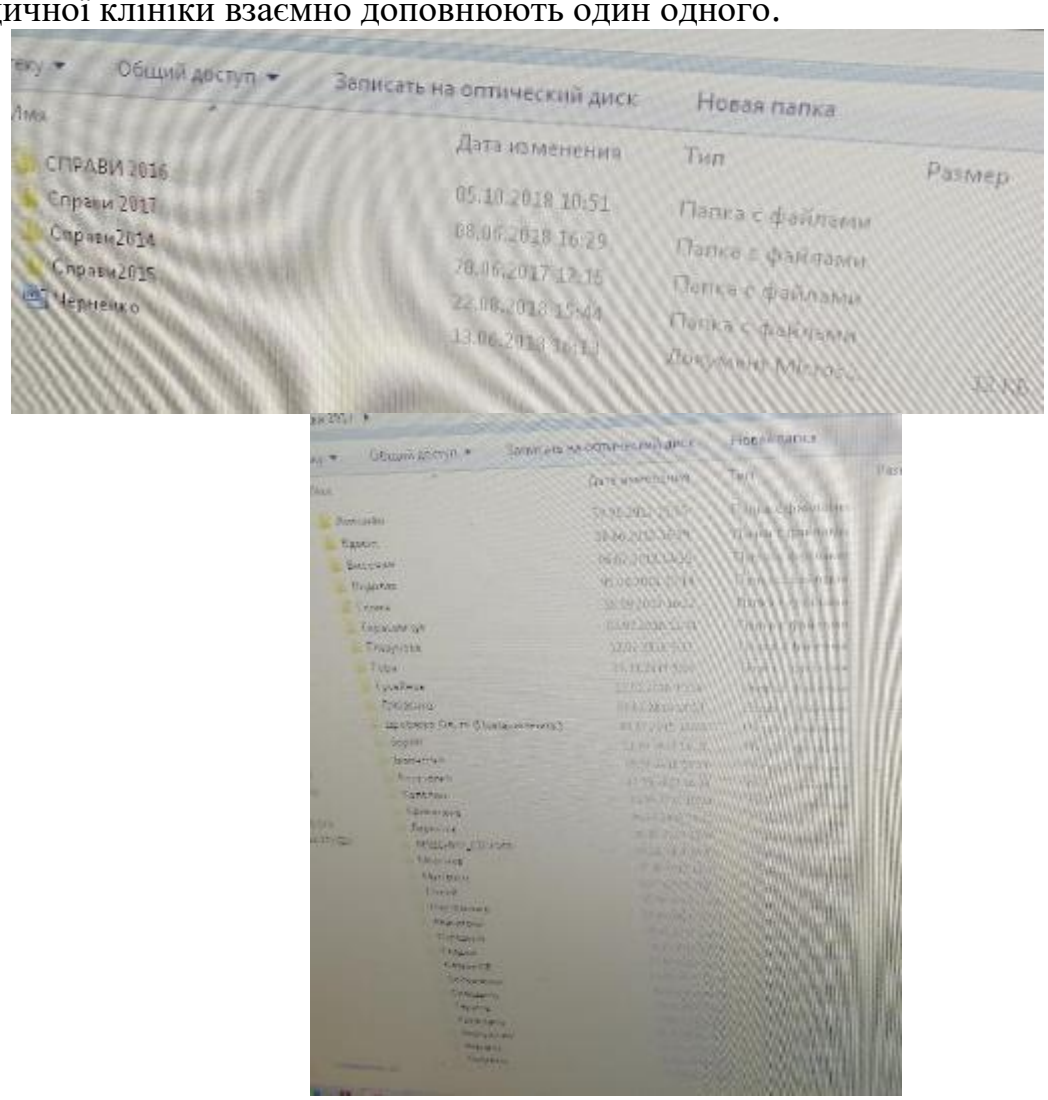

Фото електронного архіву справ

Паперовий архів насправді є зібранням залишених документів клієнтами у справах юридичної клініки. Що з ними робити після завершення справи, персонал юридичної клініки не знає, цього в її процедурних документах не впроваджено. Друкованих консультацій юридична клініка не практикує, тому в архіві їх не зберігає. Тому по суті друкований архів є зібранням персональних документів.

Знайти справу з журналу в архіві вдалося в двох з трьох експериментальних випадках.

Зараховано 1 бал.

Рекомендується розглянути питання принципового оновлення форм роботи з архівом справ. Це питання вирішується кожною юридичною клінікою на власний розсуд, проте неефективний архів блокує загальну якісну роботу юридичної клініки.

2.3. Друковані консультації.

Юридична клініка Університету митної справи та фінансів не практикує друковані юридичні консультації. Більшість консультацій або усні, або представляють собою складені правові документи.

Бал не зараховано

Незважаючи на свободу визначення форм надання юридичних консультацій самою юридичною клінікою, моніторингова група рекомендує принципово переглянути форми консультування, які практикуються юридичною клінікою Університету митної справи та фінансів. В якості прикладу, який знаходиться у відкритому доступі, пропонуємо поглянути на такі форми, які розміщені на сторінці однієї з юридичних клінік України.

Підхід, який рекомендується Асоціацією щодо форм консультування:

1) правова інформація або правова консультація (перший тип передбачає лише коротку відповідь типу витягу із законодавства, зазначення якого органу повноваження зачіпає питання клієнта, надання шаблонного (типового) договору тощо; другий вже має елемент правового аналізу, висновку щодо групи норм аналізу практики тощо). Обидва типи консультування надаються друковано;

2) залежно від потреби до правової консультації може додаватись правовий або процесуальний документ, складений до конкретної справи (не шаблонний). Процесуальний документ – документ щодо звернення до суду. Правовий документ – будь-яке інше звернення, акт, протокол, договір у справі. Такий документ не складає окремого типу консультації і готується як додаток до архіву;

3) у випадку представництва інтересів клієнтів процесуальних документів може бути декілька. Усі вони додаються до архіву справ. Юридична клініка самостійно визначає форму обліку таких типів правової допомоги.

В будь-якому разі варто у журналі та/або у архіві справ мати зрозуміле зазначення типу юридичного консультування.

2.4. Погодження консультацій з викладачем-куратором

У попередньому індикаторі було зазначено, що друкованих консультацій юридична клініка не практикує. Тому факту письмового погодження консультацій з викладачем знайти не вдалося. Погодження за спілкуванням з керівником та студентами юридичної клініки відбувається безпосередньо та усно. Не маючи сумнівів у такому механізму роботи, відмічаємо низьку організаційну спроможність з вирішення одночасно великої кількості справ.

Бал не зараховано

Юридичній клініці рекомендується впровадити систему залучення викладачів-кураторів, розподілу справ, які вони супроводжують, формального схвалення підготовленої консультації та зберігання цього у архіві..

2.5. Відповідність кількості консультацій у анкеті юридичної клініки.

В анкеті юридичної клініки Університету митної справи та фінансів за 2016 рік було вказано 802 консультацій різних типів, складених документів та представництв інтересів. Журнал обліку справ демонструє лише 289. Електронний архів справ підтверджує, що у деяких справах юридична клініка складає декілька правових несудових і процесуальних документів. Проте зазначена у анкеті кількість консультацій навіть приблизно не підтверджена.

Бал не зараховано

Рекомендація. Асоціація юридичних клінік України не має на меті досягати значних кількісних показників надання правової допомоги. Тому варто зазначати чіткі чесні дані, підтверджені журналом обліку наданих консультацій та/або архівом справ.

2.6. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Розрізнення у облікових документах різних форм правової допомоги.

Розрізнення правових інформацій та консультацій журнал не передбачає. Див. фото сторінки журналу у індикаторі 2.1.

2.7. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Безпосередній захист прав клієнтів.

Юридична клініка Університету митної справи та фінансів є однією з тих, хто безпосередньо здійснює представництво інтересів клієнтів в суді.

В травні 2018 р. консультантами юридичної клініки було успішно здійснено представництво громадянина у цивільній справі за позовом ПАТ КБ «Приватбанк» про стягнення заборгованості за кредитним договором в розмірі 37 315,73 грн. За результатами розгляду справи за участі консультантів клініки, судом було винесено рішення про залишення позову ПАТ КБ «Приватбанк» без задоволення (http://reyestr.court.gov.ua/Review/76965831).

Наразі тривають розгляди ще двох цивільних справ, в яких консультанти юридичної клініки представляють інтереси клієнтів: справа про зменшення розміру аліментів, де консультанти виступають в якості представників відповідача (http://reyestr.court.gov.ua/Review/75949484); апеляційний перегляд справи про усунення перешкод в користуванні житловим приміщенням (http://reyestr.court.gov.ua/Review/76215593).

Рекомендується розвивати цей напрям, широко висвітлюючи його результати в жанрі історій успіху. За результатами наявних досягнень пропонується узгодити з інформаційним менеджером АЮКУ формат та підготувати публікацію/ї у ЗМІ.

3. Якість юридичного консультування у юридичній клініці

3.1. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Перевірка наданих консультацій.

Консультації як друкований правовий висновок юридичною клінікою Університету митної справи та фінансів не практикуються.

3.2. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Дотримання рекомендованих процедур інтерв'ювання та консультування.

Консультування цієї юридичної клініки розглядалося на підставі вражень про участь команди у цьогорічній Олімпіаді з консультування клієнтів, де команда зайняла друге місце, а член моніторингової команди виступав суддею. Фактично невиграш у Олімпіаді, незважаючи на дуже грамотну лінію інтерв'ювання та проявлену юридичну чіпкість був заснований на недотриманні рекомендованих Асоціацією підходів до спілкування з клієнтом.

IV. ПРАВОПРОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ В ЮРИДИЧНІЙ КЛІНІЦІ

1. Систематичність та різноманітність правопросвітньої роботи юридичної клініки

Дослідження системності і різноманітності правопросвітньої роботи здійснювалось за опитуваннями керівника юридичної клініки та студентів, вивчення доповідей, які слугують основою для подальших виступів перед аудиторією.

Поза розумним сумнівом встановлено, що правопросвітні заняття юридичною клінікою Університету митної справи та фінансів проходять в межах окремої дисципліни "Основи практичної юридичної діяльності" у підшефному Дніпровському юридичному ліцеї. Таких занять у 2018 році відбулося до десяти. Вони були двох форм – презентації та моделювання судових дебатів.

Також в колективі юридичної клініки є кілька продуманих ідей щодо дистанційної правопросвіти, однак наразі на рівні ідей.

Тому наразі правова просвіта в юридичній клініці Університету митної справи та фінансів недостатньо регулярна і різноманітна.

Зараховано 1 бал з 3 можливих.

Рекомендується посилити різноманітність форм цього напряму роботи (зокрема виступи перед різними аудиторіями, заняття практичного права у школах, тощо) та їх безпосередній облік. Лекція не є ефективною формою правопросвіти, рекомендуємо приділяти більшої уваги новаційним формам типу street law (див. детальні розробки Асоціації з цього питання: https://legalclinics.in.ua/biblioteka/pravova-prosvita/). Також доречно розвивати власні оригінальні програми правопросвіти, якими однозначно визнані конкурс правозахисної інфографіки та конференція. Напрацювання щодо прав людини в школах варто опублікувати і використовувати у подальшій безпосередній правовій просвіті.

2. Документальне забезпечення правопросвітньої роботи юридичної клініки.

2.1. Документація юридичної клініки про заходи безпосередньої роботи з аудиторією.

Наразі юридична клініка Університету митної справи та фінансів практикує таку форму документування, як зібрання доповідей студентів. Доповіді збираються з 2018 року, тому підтвердити дані за 2016 рік немає можливості.

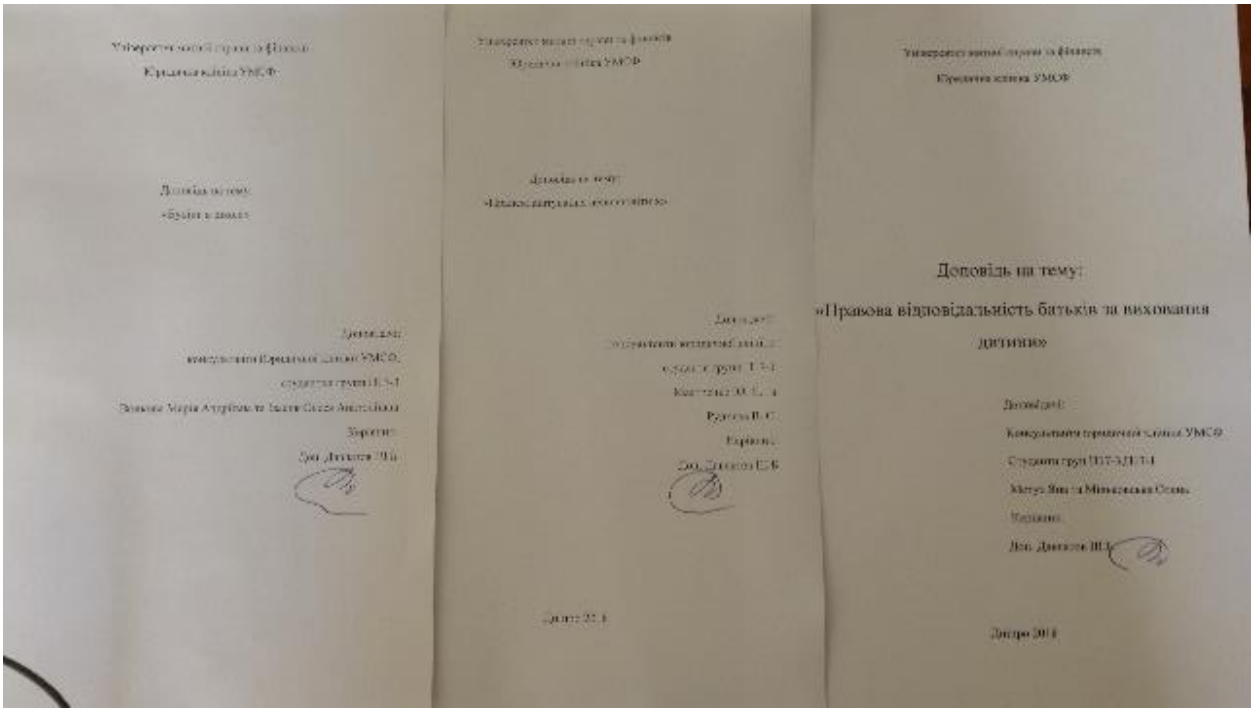

Фото титульних сторінок деяких доповідей

Бал не зараховано.

Практика показує, що усі юридичні клініки виступають ініціаторами та проводять чимало заходів правової просвіти (зокрема виступи перед різними аудиторіями, заняття практичного права у школах, тощо). Як правило такі заходи підтверджуються графіками занять, публікаціями про їх проведення, зібраними методичними розробками типу сценаріїв та планів, а найбільш ефективні ведуть журнали із відображенням ходу та результатів занять. Асоціація юридичних клінік оцінює цей показник наявністю підтверджень принаймні 2/3 зазначених заходів.

2.2. Документація юридичної клініки про заходи дистанційної роботи з аудиторією.

Юридична клініка Університету митної справи та фінансів засходів дистанційної правопросвітньої роботи ще не вела.

Бал не зараховано.

Дистанційні форми правопросвітніх заходів на відміну від безпосередніх занять не підтверджуються графіками. Їх найефективніша форма – копії матеріалів (наприклад, публіцистичних статей у ЗМ, відеоблогів тощоІ) та повідомлення про їх проведення на інтернет-ресурсах.

3. Якість організації заходів правової просвіти юридичної клініки

3.1. Перевірка і допомога викладача-куратора у підготовці правопросвітнього заняття.

Кожне правопросвітнє заняття обговорюється з керівником юридичної клініки шляхом демонстрації доповіді. Керівник юридичної клініки ставить свій підпис про це. Далі доповідь перероблюється студентами на презентацію. Див. фото до індикатору 2.1.

У відвіданому занятті (див. індикатор 4) після його проведення відбулось підведення підсумків, що свідчить про механізм допомоги юридичної клініки студентам.

Зараховано 1 бал

Рекомендуємо працювати не лише з доповідями, а обговорювати, коректувати роботу із безпосередніми матеріалами правопросвітньої роботи.

3.2. Механізм формування достатньої компетентності студентів юридичної клініки до проведення правопросвітніх занять.

3.2.1. Щорічне системне навчання для студентів підготовці та проведенню правопросвітніх занять.

Такого навчання немає.

3.2.2. Механізм апробації правопросвітніх занять перед їх проведенням.

Компетентність студентів, які проводять правопросвітні заняття перевіряється і формується лише під час погодження доповідей керівником. Тому поради викладача, поза розумним сумнівом, можуть стосуватися питань права у заняттях, а не підходів до їх проведення, інтеракції тощо.

Зараховано 0 балів з 2 можливих.

Правопросвітні заняття не менш складні за організацією і проведенням, ніж надання юридичної допомоги. Тому доцільно впровадити рекомендовані форми забезпечення якості їх проведення студентами: перевірка і затвердження матеріалів викладачем або працівником юридичної клініки, навчання основам правової просвіти (у клінічному навчальному курсі та на додаткових заняттях), апробація навчальних занять перед їх проведенням (навіть не перед викладачем, але і перед іншими студентами юридичної клініки).

4. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Якість занять правової просвіти юридичної клініки.

Було відвідане правопросвітнє заняття юридичної клініки Університету митної справи та фінансів з одним із старших класів Дніпровського юридичного ліцею. *Фото з заходу.*

Заняття проводили дві другокурсниці. Воно тривало 10 хвилин, після чого продовжився урок ліцею. Заняття проходило в формі презентації. Без інтерактиву. Після заняття координатор групи студентів провів короткий аналіз заняття для студенток, які його проводили.

Якщо коротко, системність занять, проведення його у парі, наявність спостерігача від юридичної клініки і його поради після проведення є позитивними ознаками якості правопросвітнього заняття та цього напряму загалом. До питань, які потрібно покращити, варто віднести суттєве посилення інтерактивності і залученості учнів, тематичної інтеграції у навчальну програму ліцею.

Перелік і опис інтерактивних методів та готові до застосування сценарії занять можливо завантажити у рубриці "Правова просвіта" у бібліотеці на сайті Асоціації юридичних клінік України.

Підсумок за напрямом
"Правопросвітня діяльність в юридичній клініці"
Набрані бали
25%
Не набрані бали
75%

ЗАГАЛЬНИЙ РЕЗУЛЬТАТ
моніторингу якості діяльності юридичної клініки
Університету митної справи та фінансів